

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน
กลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
The Development Guidelines for Small and Micro Community
Enterprises of Ban Tao Hai Pottery Handicraft
Group at Muang District, Phitsanulok Province

โชติ บดีรัฐ^{1*}Chot Bodeerat^{1*}

บทคัดย่อ

วิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 320 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมถึงการทดสอบค่าสถิติ t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-Way ANOVA) จากการทดสอบเป็นรายคู่ ใช้วิธี LSD และข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาตามลำดับ คือ ด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชนด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชนด้านการบริหารตลาด และด้านกระบวนการจัดการสินค้าหรือบริการ 2) การเปรียบเทียบผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา รายได้จากอาชีพหลัก และระยะเวลาการเป็นสมาชิก มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห พบว่า ควรมีการจัดสถานที่แสดงสินค้าถาวร โดยไม่มีค่าใช้จ่ายใดๆ การประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานภายนอกได้รู้ถึงคุณลักษณะพิเศษของหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห ที่แตกต่างจากที่อื่น และทางหน่วยงานภาครัฐควรมีการจัดอบรมให้กับสมาชิกเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย การคำนวณต้นทุนการผลิต และการตรวจสอบบัญชีที่ถูกต้อง

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา วิสาหกิจชุมชน เครื่องปั้นดินเผา บ้านเตาไห

¹ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

*Corresponding author; email: chotbodeerat@psru.ac.th

Abstract

The purposes of this research were to study the working conditions of pottery and handicraft enterprise, to compare the operation of pottery handicraft enterprise, and to find the ways to develop the operation of the community enterprise. The 320 participants were used for quantitative data and 20 were used for qualitative data. Data were collected by using a questionnaire and interview and analyzed by using frequency, percentage, mean and standard deviation, t-test, and one-way ANOVA and LSD and content analysis. The results showed that the overall working conditions of community enterprise were at a very high level with the highest mean on planning, leadership and management, process of learning, management of community enterprise members, marketing management, and the process of managing the product or service, respectively. As for the comparison of the factors, it was found that there was a significant difference among participants with different gender, marital status, education level, income from major career, and membership duration at 0.05. In terms of the guidelines, it was suggested that there should be a permanent venue for free exhibition, publicity given to the outside sectors to know the unique feature of Ban Tao Hai Pottery Handicraft which is different from other places, training the members of community enterprise to make a note of financial household accounts, production management, marketing and finance, and career costs. Also, the members should know the financial position of their own and can analyze and decide on investment, expected income, expenses, and carry out community enterprise work to solve debt and alleviate poverty.

Keywords: The Development Guidelines, Small and Micro Community Enterprises, Pottery Handicraft, Ban Tao Hai

บทนำ

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ประเทศไทยได้เผชิญกับวิกฤตเศรษฐกิจหลายครั้ง ทำให้รัฐบาลในแต่ละยุคสมัยต่างก็มีแนวความคิดที่จะหาวิธีทำให้ประเทศสามารถกำหนดยุทธศาสตร์ของประเทศ ให้มีความสามารถในการแข่งขันที่สูงขึ้น สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจโลก รัฐบาลไทยที่ผ่านมามีกำหนดกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาศรษฐกิจ โดยมองภาพของเศรษฐกิจอย่างเป็นระบบ และมีเป้าหมายที่จะรักษาไว้ซึ่งการเติบโตของเศรษฐกิจอย่างมีคุณภาพและเสถียรภาพ เน้นความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจระดับฐานราก และการสร้างความเชื่อมโยงเศรษฐกิจภายในประเทศกับเศรษฐกิจโลก อย่างรู้เท่าทันภายในระบบเศรษฐกิจแบบเสรี ด้วยความเชื่อมั่นว่าสังคมไทยยังมีศักยภาพ และสามารถพัฒนาขึ้นมาได้ รัฐบาลจึงหาทางที่จะสร้างรายได้ให้กับประชาชนและประเทศชาติ ทั้งนี้ต้องหาทางเปลี่ยนมุมมองในชุมชนให้เห็นว่าสิ่งที่ตนมีอยู่นั้น คือทรัพย์สินที่มีราคาสามารถเพิ่มรายได้ หากรู้จักการจัดการกับทรัพย์สินนั้นอย่างชาญฉลาด

แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาความยากจนของประชาชน และเป็นแนวทางที่สร้างเศรษฐกิจ สังคม และชุมชนให้มีความยั่งยืน เพราะเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนรู้จักใช้ทรัพยากรท้องถิ่น ทำให้พวกเขาสามารถพึ่งพาตนเองในระยะยาวได้อย่างมั่นคง ซึ่งกลุ่มงานพัฒนาวิสาหกิจเกษตรชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร (2549) ได้อธิบายความหมายของวิสาหกิจชุมชนไว้ว่า วิสาหกิจชุมชน (SMCE หรือ small and micro community enterprise) หมายถึง กิจการของชุมชนที่เกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรืออื่นๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะป็นนิติบุคคลในรูปแบบใด หรือไม่ป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน หรือกล่าวโดยสรุปก็คือ การประกอบการเพื่อการจัดการทุนของชุมชนอย่างสร้างสรรค์เพื่อการพึ่งตนเอง ซึ่งทุนของชุมชนนั้น ก็จะหมายรวมถึงทรัพยากร ผลผลิตทางการเกษตร ความรู้ ภูมิปัญญา วัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่น

เพื่อให้มองเห็นความสำคัญของวิสาหกิจชุมชนกับการพัฒนา ผู้วิจัยจึงขอยกตัวอย่างคำอธิบายของ สุธเมธ ตันติเวชกุล (2536: 15) ที่ได้อธิบายไว้ว่า ประชาชนนั้นแหละคือผู้มีความรู้ เขาทำงานมาหลายชั่วอายุคนแล้ว โดยเขาทำกันอย่างดี มีความเฉลียวฉลาด และรู้ว่าตรงไหนควรทำกิจกรรมและที่ไหนควรเก็บรักษาไว้ นอกจากนั้น เอกวิทย์ ณ ถลาง (2543: 126) ได้กล่าวไว้อีกว่า ชาวบ้านมีศักยภาพ มีภูมิปัญญา และมีใจมุ่งมั่นที่จะแก้ปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของเขา ตลอดจนห่วงใยบำรุงรักษาสิ่งแวดล้อม ที่เขาเห็นความสำคัญได้อย่างชื่นชม จากตรงนี้จะเห็นได้ชัดว่า ชาวบ้านและชุมชนมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาในทุกๆด้าน ซึ่งวิสาหกิจชุมชนเป็นส่วนหนึ่งที่จะพัฒนาความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจ และยังเป็นส่วนเสริมแรงต่อไปยังการพัฒนาด้านอื่นๆ นอกจากนั้น สุรเชษฐ เวชชพิทักษ์ (2553) กล่าวไว้ว่า ไม่มีประเทศใดเข้มแข็ง หากท้องถิ่นอ่อนแอ คำว่าอ่อนแอในที่นี้หมายถึง อ่อนแอทางปัญญาเป็นหลัก หากปัญญาเข้มแข็ง แม้เศรษฐกิจจะติดลบ มีหนี้มีสิน ก็รอดได้ รอดแล้วก็พอเพียงได้ พอเพียงแล้วก็ยังมั่นคงต่อไปได้อีก ซึ่ง Khamanarong (2000) ได้อธิบายว่า ประเทศไทยจะพัฒนาได้ด้วยการพัฒนาอุตสาหกรรมชนบท โดยเฉพาะวิสาหกิจชุมชน ซึ่งมากกว่า 80 เปอร์เซ็นต์ของวิสาหกิจในประเทศไทยนั้น อยู่ในภาคของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ในพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 มีเจตนารมณ์เพื่อให้มีการส่งเสริมความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการจัดการ และการพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชน มีผลให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้ และพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง พร้อมสำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคตไม่ว่าในระดับใด รวมถึงการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนไปสู่การเป็นผู้ประกอบการในระดับสูงขึ้นไป ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ที่มีจุดมุ่งหมายในการแก้ปัญหาความยากจนและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนส่วนใหญ่ของประเทศ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย ภายใต้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เน้นการสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชน และสังคมให้เป็นรากฐานการพัฒนาที่สำคัญของประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจชุมชน ด้วยการบูรณาการกระบวนการผลิตบนฐานศักยภาพ และความเข้มแข็งของชุมชนอย่างสมดุล เน้นการผลิตเพื่อการบริโภคอย่างพอเพียงภายในชุมชน รวมทั้งพัฒนาระบบการบ่มเพาะวิสาหกิจชุมชนควบคู่ไปกับการสร้างผู้ประกอบการใหม่

ด้วยการพัฒนาความรู้ด้านการจัดการทางการตลาดองค์ความรู้เกี่ยวกับการผลิตสินค้าที่มีแอลกอฮอล์เฉพาะถิ่น พัฒนามาตรฐานสินค้า การสร้างตราสินค้า การจัดการเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา และการพัฒนาทักษะในการ ประกอบอาชีพของกลุ่มต่างๆ ให้สอดคล้องกับความหลากหลายของชุมชน เพื่อลดความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549)

พื้นที่บ้านเตาไห ตำบลหัวรอ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เป็นแหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผา ประเภทไห จึงเรียกว่าบ้านเตาไห แต่ตำนานพื้นบ้านกล่าวว่า พระอินทร์จำแลงกายเป็นชีปะขาวลงมาสร้าง พระพุทธรูปราชสีห์ เมื่อเสร็จแล้วเดินขึ้นไปทางเหนือแล้วหายตัวไปในบริเวณบ้านเตาไหหรือบ้านตาปะขาวหาย ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา ถือว่าเป็นองค์ความรู้ที่มีการสั่งสมและถ่ายทอดมาเป็นระยะ เวลานานเครื่องปั้นดินเผายังเป็นเครื่องมือที่มนุษย์สามารถจะนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี และไม่เพียงแต่ด้านประโยชน์ใช้สอยเท่านั้นที่มนุษย์ได้พัฒนาขึ้นให้มีความสวยงามมากขึ้น และมีความทนทาน ถาวรจึงเป็นปัจจัยที่ทำให้มนุษย์ให้ความสำคัญกับงานหัตถกรรมเหล่านี้มากขึ้นอีกด้วย ปัจจุบันเครื่องปั้นดินเผา ได้มีการพัฒนาไปมาก โดยการประดิษฐ์คิดค้นทำให้ได้รูปแบบต่างๆ ที่ทันสมัย ตลอดจนกลายเป็นสิ่งที่รับใช้ชีวิต มนุษย์จนเป็นมรดกตกทอดมาจนทุกวันนี้ ซึ่งปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาดำรง อยู่ คือ การจัดการความรู้ เพื่อให้องค์ความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดมีการจัดเก็บ การพัฒนาและการนำไปใช้ ประโยชน์ในการพัฒนาทั้งในระดับครัวเรือน ชุมชน ตลอดจนถึงระดับประเทศนอกจากนี้ในปัจจุบันนโยบายของ ภาครัฐได้มีการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาในระดับท้องถิ่นหรือชุมชนให้เกิดการพึ่งพาตัวเองได้ ภายใต้การ เปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจโดยการจัดตั้งองค์กรชุมชนในการพัฒนาอาชีพ ให้ประชาชนสามารถประกอบอาชีพได้ อย่างหลากหลาย สร้างรายได้ให้กับครอบครัว ทำให้หลายชุมชนต้องเร่งให้มีการรวมกลุ่มแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันโดยกระบวนการของชุมชน ให้เกิดการพึ่งพาตนเอง

จากที่กล่าวมาในเบื้องต้นสภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา บ้านเตาไห อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ไม่ได้ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐเท่าที่ควร ขาดการเข้ามาติดตามดูแล หรือประเมินการสภาพปัญหาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาจึงทำให้การบริหารยังไม่มี การส่งเสริมด้านการขายที่ส่งสุดตลาดใหญ่ๆ เป็นแหล่งส่งออก ยังขาดผู้ตรวจการควบคุมคุณภาพสินค้าในการที่จะ วางแผนก่อนผู้บริโภคจะได้รับการบริการในการบริโภคสินค้า ขาดการกระตุ้นให้ผู้ผลิตเครื่องปั้นดินเผาที่มีกำลัง การผลิตและผลตอบรับที่จะได้จากการทำงานให้ดีมากยิ่งขึ้นผู้วิจัยมีความต้องการศึกษาเรื่องแนวทางการ พัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห อำเภอเมือง จังหวัด พิษณุโลก ประเด็นในการศึกษาคือ ด้านผู้นำท้องถิ่นและการบริหารวิสาหกิจชุมชนด้านการวางแผนการ ดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านการบริหารตลาดด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจ ชุมชน และด้านกระบวนการจัดการสินค้าหรือบริการดังนั้นจึงเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นต้องมีการศึกษาใน วิจัย เพื่อหาแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้มีความชัดเจน และนำไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในชุมชน ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห อำเภอมือง จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห อำเภอมือง จังหวัดพิษณุโลก
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห อำเภอมือง จังหวัดพิษณุโลก

ขอบเขตการวิจัย

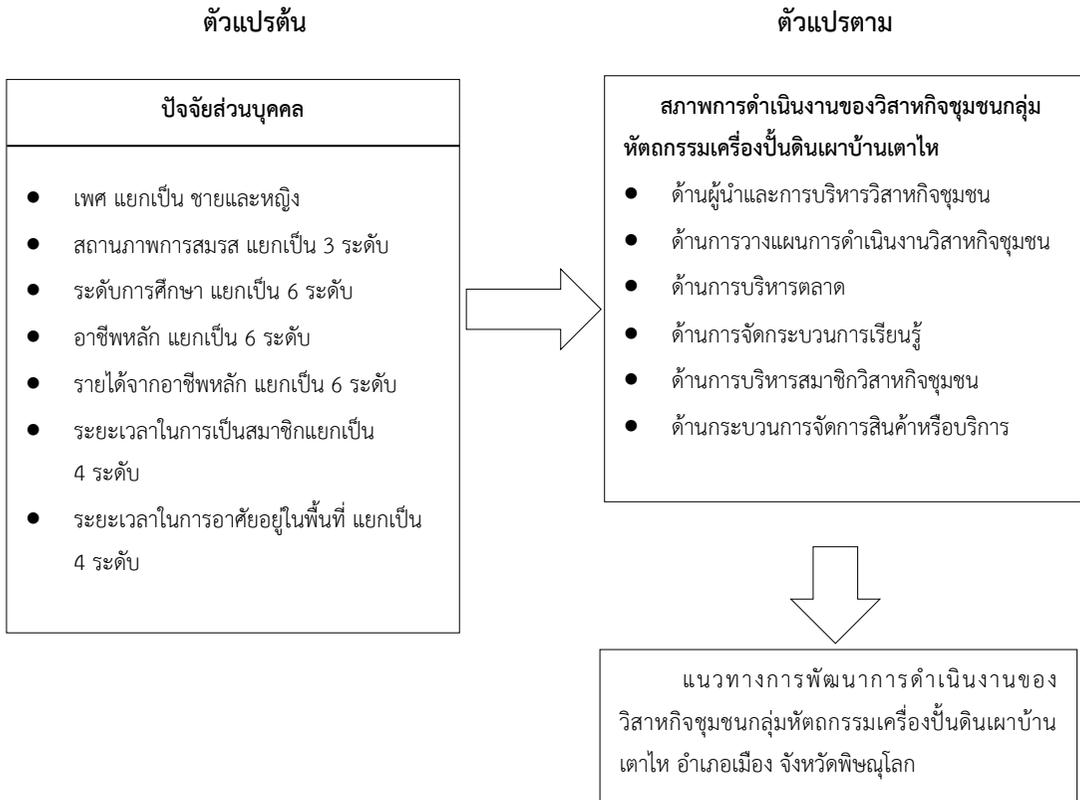
ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห อำเภอมือง จังหวัดพิษณุโลก ประเด็นในการศึกษาได้แก่ ด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารตลาด ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และด้านกระบวนการจัดการสินค้าหรือบริการ

ขอบเขตด้านพื้นที่ เป็นการศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห ในเขตพื้นที่หมู่ 3 บ้านตาปะขาวหาย ตำบลหัวรอ อำเภอมือง จังหวัดพิษณุโลก

ขอบเขตด้านตัวแปร ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพหลัก รายได้จากอาชีพหลัก ระยะเวลาในการเป็นสมาชิก และระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในพื้นที่ ตัวแปรตาม ได้แก่ ด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารตลาด ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และด้านกระบวนการจัดการสินค้าหรือบริการ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการที่ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง สามารถกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาได้ดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ประชาชนทั้งชายและหญิงที่มีอายุ 21 ปีขึ้นไป พักอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่หมู่ 3 บ้านตาปะขาวหาย ตำบลหัวรอ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 1,845 คนการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการคำนวณของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973: 727-728) ระดับความเชื่อมั่น 95% กำหนดความคลาดเคลื่อน (e) ขนาดประชากรที่ยอมรับได้ 0.05 ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการจะเท่ากับ 320 คน และใช้วิธีการสุ่มโดยอาศัยความน่าจะเป็นคือการสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) และการวิจัยเชิงคุณภาพทำการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 20 คน มีเกณฑ์ดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักหรือผู้รู้ในชุมชนเพื่อให้ข้อมูลทั่วไปของชุมชนบ้านตาปะขาวหาย ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ประชาชนชาวบ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน ประธานกลุ่ม จำนวน 10 คน

2. กลุ่มชาวบ้านในชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา เพื่อให้ข้อมูลและสังเกตวิถีชีวิตของชุมชนในการอยู่ร่วมกันและใช้ประโยชน์จากหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา จำนวน 5 คน

3. กลุ่มบุคคลภายนอกที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาได้แก่ นักพัฒนาชุมชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสถานศึกษา และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ข้อมูลจากมุมมองของบุคคลภายนอกเกี่ยวกับหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาของชุมชน จำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

วิจัยเชิงปริมาณเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยเป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เป็นแบบสอบถามแบบ มาตรฐานส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิดกำหนดค่าตอบเป็น 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด มีดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.50 – 5.00 ความคิดเห็นระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.50 – 4.49 ความคิดเห็นระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.50 – 3.49 ความคิดเห็นระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.49 ความคิดเห็นระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.49 ความคิดเห็นระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามชนิดปลายเปิด เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

การสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎี จากตำราเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามเพื่อกำหนดขอบเขตในการสร้างเครื่องมือ

2. วิเคราะห์เนื้อหาและกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกทั้ง 6 ด้าน คือ 1) ด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน 2) ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน 3) ด้านการบริหารตลาด 4) ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ 5) ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และ 6) ด้านกระบวนการจัดการสินค้าหรือบริการ

3. ดำเนินการสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตเนื้อหาของการวิจัยและนำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ และปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ

4. นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จแล้วไปหาคุณภาพด้วยการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความถูกต้องและ สมบูรณ์ของเครื่องมือ โดยนำเครื่องมือฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบ

5. นำแบบสอบถามไปหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

5.1 เครื่องมือที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแล้วมีการให้เกณฑ์การพิจารณาคะแนน แต่ละข้อ คำถาม ซึ่งค่าดัชนีความสอดคล้องที่ยอมรับได้ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการหาค่า IOC ของ แบบสอบถามเพื่อการวิจัย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00

5.2 ปรับปรุงเครื่องมือให้สมบูรณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

6. ทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามสูตรของครอนบาค (Cronbach, 1990: 204) แล้วนำมาทดลองใช้ (Try Out) กับประชาชนซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน หลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยคอมพิวเตอร์ ซึ่งแสดง ว่าเป็นแบบสอบถามที่มีความเชื่อถือได้ โดยได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96

วิจัยเชิงคุณภาพเป็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจ ชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห ประกอบด้วย ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน การบริหารตลาด การจัดการกระบวนการเรียนรู้ การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และกระบวนการจัดการสินค้า หรือบริการ การจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวน 20 คน ที่ได้รับการคัดเลือก มีลักษณะการสนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรม เครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ได้รับคืนมา 320 คน คิดเป็นร้อยละ 100 และวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมุติฐานด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

วิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ของสมาชิกของ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 20 คน เมื่อได้ ข้อมูลมาแล้ว นำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์เนื้อหา

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิจัยเชิงปริมาณ ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำแบบสอบถามที่กลุ่มตัวอย่าง ได้ทำการตอบแล้วมาวิเคราะห์ประมวลผล โดยแบ่งการวิเคราะห์ตามขั้นตอนต่อไปนี้ คือ

- วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตัวแปรอิสระ ด้านลักษณะส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพหลัก รายได้จากอาชีพหลัก ระยะเวลาใน การเป็นสมาชิก และระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในพื้นที่ โดยผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) นำมาแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ (Percentage)

- วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่ม หัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 6 ด้าน ด้านผู้นำและการบริหาร วิสาหกิจชุมชน ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารตลาด ด้านการจัดการกระบวนการ

เรียนรู้ ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และด้านกระบวนการจัดการสินค้าหรือบริการ โดยผู้วิจัยได้ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) นำมาแจกแจงความถี่ค่าร้อยละ (Percentage) หาค่าเฉลี่ย (Mean) และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

- วิเคราะห์เปรียบเทียบการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห อำเภอมือง จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามตัวแปร เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษาอาชีพหลัก รายได้จากอาชีพหลัก ระยะเวลาในการเป็นสมาชิก และระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในพื้นที่ โดยใช้สถิติทดสอบค่า t-test แบบ Two -Independent Sample Test และสถิติทดสอบค่า F-test โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) จากการทดสอบเป็นรายคู่ ใช้วิธี LSD

- ข้อมูลที่เป็นคำถามปลายเปิด เกี่ยวกับเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห อำเภอมือง จังหวัดพิษณุโลก นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา

วิจัยเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห อำเภอมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 6 ด้าน ด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารตลาด ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และด้านกระบวนการจัดการสินค้าหรือบริการ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความเนื้อหา

ผลการวิจัย

สภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห อำเภอมือง จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษามีดังนี้

1. ปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล

ตาราง 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	175	54.70
หญิง	145	45.30
รวม	320	100.00
อายุ		
อายุ 21 - 30 ปี	20	6.40
อายุ 31 - 40 ปี	65	20.30
อายุ 41 - 50 ปี	125	39.00

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
อายุ		
อายุ 51 - 60 ปี	77	24.10
อายุ 61 ปีขึ้นไป	33	10.20
รวม	320	100.00
สถานภาพ		
โสด	30	9.30
สมรส	274	85.60
หม้าย/ หย่าร้าง	16	5.10
รวม	320	100.00
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	160	49.60
มัธยมศึกษาตอนต้น/ปลาย/ปวช.	88	27.10
อนุปริญญา/ปวส.	19	5.90
ปริญญาตรี	31	9.70
สูงกว่าปริญญาตรี	7	3.00
อื่นๆ.....	15	4.70
รวม	320	100.00
อาชีพหลัก		
รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	24	7.60
ข้าราชการบำนาญ	18	5.50
เกษตรกร	38	11.90
ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว	227	70.80
รับจ้างทั่วไป	13	4.20
รวม	320	100.00
รายได้จากอาชีพหลัก		
น้อยกว่า 5,000 บาท	90	28.00
5,001 - 10,000 บาท	123	38.50
10,001 - 15,000 บาท	38	11.90
15,001 - 20,000 บาท	40	12.30

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
20,001 - 25,000 บาท	16	5.10
25,001 บาทขึ้นไป	13	4.20
รวม	320	100.00
ระยะเวลาในการเป็นสมาชิก		
น้อยกว่า 1 ปี	42	13.10
2 - 5 ปี	237	74.10
6 - 10 ปี	26	8.10
11 ปีขึ้นไป	15	4.70
รวม	320	100.00
การอาศัยอยู่ในพื้นที่		
น้อยกว่า 5 ปี	8	2.50
6- 10 ปี	16	5.10
11-15 ปี	10	3.00
16 ปีขึ้นไป	286	89.40
รวม	320	100.00

2. ผลการวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ในภาพรวม 6 ด้าน

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ในภาพรวม 6 ด้าน

หัวข้อ	\bar{x}	S.D.	แปลผล
1. ด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน	3.77	0.58	มาก
2. ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	3.80	0.67	มาก
3. ด้านการบริหารตลาด	3.60	0.68	มาก
4. ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้	3.67	0.69	มาก
5. ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	3.66	0.72	มาก
6. ด้านกระบวนการจัดการสินค้าหรือบริการ	3.57	0.68	มาก
ค่าเฉลี่ย	3.68	0.67	มาก

สรุปผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห อำเภอมือง จังหวัดพิษณุโลก แต่ละด้านมีดังนี้

2.1 ด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน

โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีการกำหนดเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของผู้นำ (วิสัยทัศน์ของผู้นำวิสาหกิจชุมชน) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาตามลำดับ คือ มีความรับผิดชอบต่อกู้ค้า (มีการดำเนินงานอย่างมีความรับผิดชอบต่อลูกค้า เช่น ไม่เอาเปรียบ ชื้อสัตย์ ตรงต่อเวลา มีคุณภาพ ปลอดภัย ฯลฯ) มีความรับผิดชอบต่อสาธารณะ (การใช้ทรัพยากร การไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดการขยะ ชื้อสัตย์ การดูแลน้ำเสีย) การให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย ทิศทาง และแผนการดำเนินงานมีความสามารถในการบริหารจัดการของผู้นำวิสาหกิจชุมชน (วัดความสามารถในการบริหารจัดการของผู้นำ โดยดูจากการบริหารจัดการการประชุมมีการกำหนดโครงสร้างและการแบ่งหน้าที่ของกรรมการและสมาชิกในการดำเนินงาน และมีความสามารถในการบริหารธุรกิจของผู้นำวิสาหกิจชุมชน

2.2 ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีการจัดทำแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาตามลำดับ คือ มีการชี้แจงแผนให้แก่กรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้รับรู้ทุกขั้นตอนมีการนำปัญหาในการดำเนินงานมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพได้มีการวางแผนการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐอย่างสม่ำเสมอเพื่อขอคำแนะนำในการปฏิบัติงานมีการวางแผนกำหนดโครงสร้างบริหารองค์กรและการแบ่งหน้าที่ของกลุ่มที่ชัดเจน เช่น แบ่งเป็นฝ่ายบริการ ฝ่ายการผลิต ฝ่ายการตลาด ฝ่ายการเงิน เป็นต้นได้มีการปฏิบัติตามแผนที่จัดทำไว้ หรือแผนที่ได้ปรับปรุงตามสถานการณ์ และการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ

2.3 ด้านการบริหารตลาด

โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีการประสานงานกับหน่วยงาน องค์กร สถาบันการศึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญ เพื่อมาฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการตลาดแก่สมาชิกในกลุ่มมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาตามลำดับ คือ มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าที่ผลิตออกมาแต่ละครั้งให้มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับทางการตลาดมีการประสานงานกับกลุ่มอาชีพอื่นๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และขยายฐานการค้าของกลุ่มและสถานที่จัดจำหน่ายสินค้าสามารถเข้าได้สะดวก ใกล้แหล่งชุมชน มีที่จอดรถเพียงพอสำหรับลูกค้า มีการกำหนดลูกค้าและแหล่งจำหน่ายเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการประกอบการมีการติดตามข้อมูลความต้องการของลูกค้าและตลาด (การติดต่อสื่อสารกับลูกค้าเพื่อให้ทราบข้อมูลความพึงพอใจ ปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการและแหล่งจำหน่ายหรือตลาด และเครือข่ายด้านการตลาด (เครือข่ายด้านการตลาด หมายถึงเครือข่ายที่สามารถเชื่อมโยงหรือขยายตลาดได้ อาจเป็นเครือข่ายที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ)

2.4 ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้

โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีการสนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไหให้สามารถบริหารจัดการวัตถุดิบใน

การผลิตและการแปรรูปให้เกิดประโยชน์สูงสุดมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาตามลำดับ คือมีการนำความรู้ด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่มาผสมผสานกับภูมิปัญญา เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานมีการศึกษาดูงานของกลุ่มอื่น ที่ประสบความสำเร็จ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองมีการอบรมทักษะสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่เข้ามาทำงานใหม่ให้มีทักษะ มีความสามารถก่อนที่จะทำการผลิตสินค้ามีการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิก เครือข่าย และบุคคลภายนอกมีการจัดเก็บข้อมูลของวิสาหกิจชุมชน (ข้อมูลของวิสาหกิจชุมชน หมายถึง ข้อมูลทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชน) และมีการประเมินสถานการณ์และสรุปผลการดำเนินงานในแต่ละเดือน เพื่อนำมาปรับปรุงการดำเนินงานในเดือนต่อไป

2.5 ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีการกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาตามลำดับ คือสมาชิกมีความพอใจ โดยเข้าร่วมกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชนอย่างสม่ำเสมอมีการพัฒนาสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และเป็นขั้นตอนการให้ความร่วมมือของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในรอบปีที่ผ่านมา (วัดความร่วมมือของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน โดยดูจากการให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุมมีการสร้างขวัญกำลังใจอย่างเหมาะสม ทั้งถึงเป็นธรรมและสมาชิกมีความพึงพอใจสมาชิกส่วนใหญ่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะในการทำงานเพิ่มขึ้น และสามารถถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้และการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

2.6 ด้านกระบวนการจัดการสินค้าหรือบริการ

โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีการยกระดับกระบวนการผลิตสินค้า เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้ามีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาตามลำดับ คือ มีการกำหนดขั้นตอนหรือกระบวนการผลิตสินค้าหรือบริการครบทุกประเภทการสร้างความแตกต่างของสินค้าหรือบริการให้เป็นที่ต้องการของตลาดสินค้าหรือบริการส่วนใหญ่หรือทั้งหมดได้รับการรับรองมาตรฐานมีการปฏิบัติตามขั้นตอนหรือกระบวนการผลิตสินค้าหรือบริการมีการควบคุมคุณภาพสินค้าหรือบริการและมีการจัดจำหน่ายสินค้าทั้งในประเทศ และต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห อำเภอมือง จังหวัดพิษณุโลก ในภาพรวม 6 ด้าน จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล พบว่า

การเปรียบเทียบการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไหทั้งหมด 6 ด้าน จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล พบว่า เพศ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้จากอาชีพหลัก ระยะเวลาในการเป็นสมาชิก และระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในพื้นที่ มีผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห ส่วน อายุ ไม่มีผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ปัจจัยด้านเพศ พบว่า เพศที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไหทั้งหมด 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารตลาด ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้

ส่วนด้านการบริหารสมาชิกวิชาชีพชุมชน และด้านกระบวนการจัดการสินค้าหรือบริการ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.2 ปัจจัยด้านอายุ พบว่า จากการทดสอบเป็นรายคู่ ใช้วิธี LSD อายุที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.3 ปัจจัยด้านสถานภาพสมรส พบว่า จากการทดสอบเป็นรายคู่ ใช้วิธี LSD สถานภาพสมรสที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนี้ คือ

- สถานภาพโสด กับสถานภาพหม้าย/หย่าร้าง
- สถานภาพสมรส กับสถานภาพหม้าย/หย่าร้าง

3.4 ปัจจัยด้านระดับการศึกษา พบว่า จากการทดสอบเป็นรายคู่ ใช้วิธี LSD ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนี้ คือ

- ประถมศึกษา กับ มัธยมศึกษาตอนต้น/ปลาย/ปวช. อนุปริญญา/ปวส. ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี
- มัธยมศึกษาตอนต้น/ปลาย/ปวช. กับประถมศึกษา และสูงกว่าปริญญาตรี
- อนุปริญญา/ปวส. กับ ประถมศึกษา
- ปริญญาตรี กับ ประถมศึกษา และ อื่นๆ
- สูงกว่าปริญญาตรี กับประถมศึกษา กับมัธยมศึกษาตอนต้น/ปลาย/ปวช. และ อื่นๆ
- อื่นๆ กับ ปริญญาตรี และกับสูงกว่าปริญญาตรี

3.5 ปัจจัยด้านอาชีพ พบว่า จากการทดสอบเป็นรายคู่ ใช้วิธี LSD อาชีพที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนี้ คือ

- อาชีพเกษตรกรกับอาชีพรับจ้าง
- อาชีพรับจ้างกับอาชีพข้าราชการ

3.6 ปัจจัยด้านรายได้จากอาชีพหลัก พบว่า จากการทดสอบเป็นรายคู่ ใช้วิธี LSD รายได้จากอาชีพหลักที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนี้ คือ

- ต่ำกว่า 5,000 กับ 15,001-20,000 และกับ 20,001-25,000
- 20,001-25,000 กับ 15,001-20,000
- 15,001-20,000 กับ ต่ำกว่า 5,000 กับ 5,001-10,000 และกับสูงกว่า 25,001
- 20,001-25,000 กับ ต่ำกว่า 5,000 กับ 5,001-10,000
- สูงกว่า 25,001 กับ 15,001-20,000

3.7 ปัจจัยด้านระยะเวลาในการเป็นสมาชิก แบ่งเป็น 4 ระดับ คือ น้อยกว่า 1 ปี 2-5 ปี 6-10 ปี 11 ปีขึ้นไป พบว่า จากการทดสอบเป็นรายคู่ ใช้วิธี LSD ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนี้ คือ น้อยกว่า 1 ปี กับ 2-5 ปี

3.8 ปัจจัยด้านระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในพื้นที่ แบ่งเป็น 4 ระดับ คือ น้อยกว่า 5 ปี 6 - 10 ปี 11 - 15 ปี 16 ปีขึ้นไป พบว่า จากการทดสอบเป็นรายคู่ ใช้วิธี LSD ระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนี้ คือ ต่ำกว่า 5 ปี กับ มากกว่า 16 ปีขึ้นไป

วิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เป็นคำถามปลายเปิด (Open-Ended)

1. ด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน

1) ต้องการเห็นการพัฒนาที่เป็นรูปธรรมมากกว่านี้ 2) ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐสนับสนุนด้านการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการให้กับกลุ่มวิสาหกิจฯ แบบครบวงจร เช่น การทำบัญชี การใช้เทคโนโลยีการผลิต การสร้างแบรนด์สินค้า และการจัดการด้านการตลาด โดยมหาวิทยาลัยในท้องถิ่นที่มีสาขาที่เกี่ยวข้องเป็นที่เลี้ยงและฝึกปฏิบัติจริงให้แก่กลุ่มวิสาหกิจฯ

2. ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

1) ต้องการให้มีการสอนการทำบัญชีและการตรวจสอบบัญชี เพื่อให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และสามารถบริหารงานการเงินได้ตามความเป็นจริง และสามารถคำนวณรายรับ-รายจ่าย และต้นทุนการผลิตได้ 2) ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐได้สนับสนุนให้มีการใช้วัตถุดิบที่มีในท้องถิ่น เพื่อนำมาใช้ในการผลิต รวมทั้งต้องการให้มีการพัฒนาความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรที่นำมาใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิต เช่น เครื่องปั้นดินเผา 3) ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐมีการวางแผนการพัฒนาวิสาหกิจฯ ให้ชัดเจนในแง่ของการพัฒนาตนเองให้ไปสู่การได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ต่างๆ

3. ด้านการบริหารตลาด

1) ต้องการให้ทางหน่วยงานภาครัฐจัดหาสถานที่แสดงสินค้าอย่างถาวรสำหรับวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห โดยให้กลุ่มวิสาหกิจฯ นำสินค้ามาจำหน่ายได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย 2) ต้องการให้มีพ่อค้าคนกลางเข้ามารับซื้อสินค้าในการผลิตของชาวบ้าน เพื่อที่จะให้มีกำลังใจในการผลิตต่อไป 3) จัดทำจัดหาแหล่งตลาดเพื่อการจัดจำหน่ายสินค้าให้ใหม่กว่าเดิม และจัดจำหน่ายได้ตลอดไป 4) ขาดงบประมาณในการสนับสนุน อยากให้มีคนมาช่วยในด้านความรู้ในการทำตลาดและเรื่องคุณภาพ 5) ปรับภูมิทัศน์ สถานที่ อาคาร โรงผลิต 6) ต้องการเห็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพหลากหลายมั่นคงและยั่งยืนเป็นรูปธรรมและพัฒนาอยู่เรื่อยๆ 7) ควรจะมีการหาตลาด การจำหน่ายสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ผลิตให้กว้างขวางและ 8) ต้องการให้มีการพัฒนาด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการตลาด การโฆษณาและประชาสัมพันธ์สินค้า โดยผ่านสื่อออนไลน์ต่างๆ เช่น เว็บไซต์ของหน่วยงานภาครัฐหรือการสร้างเว็บไซต์ เพื่อประชาสัมพันธ์สินค้าและเพื่อการจำหน่ายสินค้าด้วยตนเอง

4. ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้

1) ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐช่วยสนับสนุนสมาชิกทำหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาสายใหม่ ๆ นอกเหนือจากที่มีอยู่ 2) มีการประชาสัมพันธ์สินค้าอย่างต่อเนื่องประเมินผล สรุปผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขคุณภาพสินค้าให้มีมาตรฐานเป็นที่ต้องการของตลาดมากยิ่งขึ้นไป

5. ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

ต้องการให้ช่วยส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาที่มีความรู้ความเข้าใจการเป็นสมาชิกกลุ่ม ในทุกๆ ปัจจัยเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน ให้ขวัญและกำลังใจ ร่วมมือของสมาชิกกลุ่ม

6. ด้านกระบวนการจัดการสินค้าหรือบริการ

1) ต้องการให้ทางหน่วยงานภาครัฐได้ช่วยประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานภายนอกได้รู้ถึงคุณลักษณะพิเศษของหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห ที่มีความแตกต่างจากที่อื่น ตลอดจนคุณค่าและประโยชน์ต่างๆ 2) ควรมีการส่งเสริมกลุ่มนำสินค้าเป็นสินค้า OTOP ของตำบลต่อไป 3) ต้องการเห็นผลิตภัณฑ์สินค้าเพิ่มมากขึ้น เพื่อสร้างรายได้ให้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน และเป็นต้นแบบให้กลุ่มอื่นๆ ต่อไป

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนและรองลงมาตามลำดับ คือ ด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชนด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชนด้านการบริหารตลาดและด้านกระบวนการจัดการสินค้าหรือบริการมีการอภิปรายผลดังนี้

สภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

สภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 6 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารตลาด ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และด้านกระบวนการจัดการสินค้าหรือบริการโดยมีการนำเสนอผลแต่ละด้านดังนี้

ด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ควรมีการกำหนดเป้าหมายและทิศทางในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของผู้นำ (วิสัยทัศน์ของผู้นำวิสาหกิจชุมชน) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้นำมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะกำหนดเป้าหมายแนวทางในการที่จะพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห ไปสู่ความสำเร็จและเป็นที่ยอมรับในกลุ่มวิสาหกิจอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภทรพรรณ ทาดี (2559) ทางเลือกภายใต้ระบบพันธสัญญาของเกษตรกรผู้ปลูกพืชอินทรีย์ในจังหวัดนครปฐมพบว่า การมีผู้นำที่เข้มแข็งและพร้อมจะเสียสละเพื่อส่วนรวม ในขณะเดียวกันก็ต้องมีการวางแผนการทำงานในกลุ่มอย่างเป็นระบบ เช่นเดียวกันที่ต้องมีวิธีการจัดการและควบคุมสมาชิกในกลุ่มให้ปฏิบัติตาม

เงื่อนไขอย่างเคร่งครัด อีกทั้งยังต้องอาศัยการช่วยเหลือพึ่งพากันและความเหนียวแน่นของกลุ่มและสมาชิก และการสร้างเครือข่ายหรือผู้สนับสนุนจากภายนอกอีกด้วย

ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือมีการจัดทำแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนให้ความสำคัญในอันดับต้นๆ การวางแผนนั้นถือเป็นหัวใจสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนส่งเสริมและการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห ซึ่งจะสอดคล้องกับแนวคิดของ ดลฤดี จันทร์แก้ว และวิรินดา สุทธิพรหม (2559) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการซื้อองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเกษตรกรรมเพื่อสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทย พบว่า สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของชุมชน มีการก่อตั้งกลุ่มอาชีพและดำเนินกิจกรรมเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ มีการวางแผนเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน มีการสร้างความร่วมมือของพหุภาคีในการบริหารก่อให้เกิดรายได้ในชุมชน และมีระบบบริหารจัดการทรัพยากรที่ก่อให้เกิดรายได้อย่างเป็นระบบ

ด้านการบริหารตลาด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ควรมีการประสานงานกับหน่วยงาน องค์กรสถาบันการศึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญ เพื่อมาฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการตลาดให้แก่สมาชิกในกลุ่มทั้งนี้อาจเป็นเพราะการที่จะทำให้สมาชิกในกลุ่มมีความรู้ความเชี่ยวชาญเพิ่มขึ้นได้นั้น ควรมีการเชิญบุคคลภายนอกมาบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับการส่งสินค้าสู่ตลาดว่ามีขั้นตอนอย่างไร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัดติยา ชิตยวรา และคณะ (2560) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการตลาดโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษาผลิตภัณฑ์ตะเกียงน้ำมันแบบโบราณ ตำบลปงยางคก อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง พบว่า มีรูปแบบการส่งเสริมการตลาดให้กับสมาชิกหลายรูปแบบ อาทิ การพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ในส่วนของการใช้พนักงานขายนั้น ดำเนินการโดยประธานกลุ่มเป็นหลัก รวมไปถึงการส่งเสริมการขายผ่านกิจกรรมพิเศษซึ่งดำเนินงานภายใต้การสนับสนุนจากภาครัฐ ได้แก่ หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้ ยังมีการใช้การส่งเสริมการตลาดในรูปแบบการฝากขาย การจำหน่ายผ่านพ่อค้าคนกลาง และการโฆษณาผ่านสิ่งพิมพ์อีกด้วย

ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ควรมีการสนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห ให้สามารถบริการจัดการวัตถุดิบในการผลิตและการแปรรูปให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแหล่งหรือศูนย์เรียนรู้เพื่อการแสวงหาความรู้ การจัดเก็บข้อมูล/สารสนเทศและการประชาสัมพันธ์ข้อมูล/ข่าวสารให้สมาชิก เครือข่ายและบุคคลภายนอกเพื่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุไรวรรณ ทองแกมแก้ว และคณะ (2560) ได้ศึกษาการประเมินแบบมีส่วนร่วมในระบบการบริหารจัดการกลุ่มวิจัย: กรณีศึกษาการปฏิบัติที่ดีของกลุ่มวิจัยสุขภาพชุมชนเพื่อพัฒนานักวิจัยรุ่นใหม่และสังคม พบว่า กระบวนการถอดความรู้และประสบการณ์กระบวนการถอดความรู้และประสบการณ์ของคลัสเตอร์สุขภาพชุมชนที่เป็นการปฏิบัติที่ดีในแง่ของผลลัพธ์ คือ กระบวนการสังเคราะห์องค์ความรู้สู่วิทยาการของคลัสเตอร์เป็นการดำเนินการร่วมกันหลายภาคส่วนโดยให้ความสำคัญของการของชุมชนเป็นประเด็นหลัก จากกระบวนการดังกล่าว

ทำให้คลัสเตอร์สามารถสร้างองค์ความรู้ของชุมชน ทำให้ชุมชนเกิดการสร้างทรัพยากรคนที่มีภูมิปัญญา และเกิดการส่งเสริมที่ภูมิปัญญารวมถึงการนำไปใช้ในวิถีชีวิตของชุมชน

ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ความสำเร็จของการกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิกวิสาหกิจชุมชนทั้งนี้อาจเป็นเพราะการที่จะรับสมาชิกใหม่เข้ามาในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนั้นต้องมีเงื่อนไขที่จำต้องแจ้งให้รับทราบ เพื่อที่จะปฏิบัติอยู่ภายใต้เงื่อนไขเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกษมาพร พวงประยงค์ (2556) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มการแปรรูปและผลิตภัณฑ์จังหวัดสมุทรสงครามพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มการแปรรูปและผลิตภัณฑ์ จังหวัดสมุทรสงครามมีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากการบริหารองค์กรด้านสมาชิกกลุ่มที่มากที่สุด คือสมาชิกกลุ่มมีความสามัคคีมีเงื่อนไขในการดำเนินงานร่วมกัน เป็นหลักการของการอยู่ร่วมกันในชุมชนที่อยู่ด้วยความรักสามัคคีและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความเมตตา ความเอื้ออาทร ร่วมแรงร่วมใจเพื่อประกอบอาชีพต่างๆ ให้บรรลุผลสำเร็จ

ด้านกระบวนการจัดการสินค้าหรือบริการ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ความสำเร็จของการยกระดับกระบวนการผลิตสินค้าเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าทั้งนี้อาจเป็นเพราะทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้มีการยกระดับกระบวนการผลิตสินค้าคิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า เพราะปัจจุบันนี้คู่แข่งทางด้านการตลาดนั้นมีมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาดา มุกดา (2557) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์จังหวัดตาก พบว่า การบริหารจัดการด้านตลาดควรให้หน่วยงานจัดอบรมให้ความรู้เพิ่มเติมในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพมาตรฐาน เพื่อยกระดับกระบวนการผลิตสินค้าและขยายช่องทางการจำหน่ายสินค้า OTOP ให้มากขึ้นทุกรูปแบบเป็นการเพิ่มโอกาสและช่องทางในการเข้าถึงผู้บริโภค การตั้งราคาสินค้าควรที่จะกำหนดราคาสินค้าให้เหมาะสมกับตลาดส่วนด้านการประชาสัมพันธ์ควรมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้กับผู้บริโภคได้รับทราบโดยผ่านจากสื่อต่างๆ เช่น ใบปลิว วิทยุ โทรทัศน์ท้องถิ่น เว็บไซต์ เป็นต้น

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความต่างการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

เปรียบเทียบการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห ในภาพรวม 6 ด้าน จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล พบว่า เพศ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้จากอาชีพหลัก ระยะเวลาในการเป็นสมาชิก และระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในพื้นที่ มีผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วน อายุ ไม่มีผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห สาเหตุหลักของกลุ่มตัวอย่างที่มี เพศ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้จากอาชีพหลัก ระยะเวลาในการเป็นสมาชิก และระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในพื้นที่ ส่วนใหญ่เห็นต่างทั้งนี้อาจเป็นเพราะการรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนด้านหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาได้นั้น ต้องอาศัยปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนในชุมชน จึงจะทำให้กลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนด้านหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาได้ประสบความสำเร็จ ได้แก่ ด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจ

ชุมชน ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารตลาด ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และด้านกระบวนการจัดการสินค้าหรือบริการ

จึงกล่าวได้ว่า วิสาหกิจชุมชนเป็นกิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้าหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา การให้บริการหรือการอื่นๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะป็นนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน โดยที่ชุมชนเป็นเจ้าของและดำเนินการผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชนริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมของชุมชนมีฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น ผสมผสานภูมิปัญญาสากลดำเนินการแบบบูรณาการ เชื่อมโยงกิจกรรมต่างๆ ให้เป็นระบบมีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจ และมีการพึ่งตนเองของครอบครัวและชุมชนเป้าหมายและได้รับการส่งเสริมจากราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน 2548 คือ การส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชนระดับปฐมภูมิในการประกอบกิจการอย่างครบวงจร รวมถึงการให้ความรู้และการสนับสนุนในการจัดตั้ง การร่วมมือซึ่งกันและกัน การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการนำวัตถุดิบทรัพยากร หรือภูมิปัญญาของชุมชนมาใช้ให้เหมาะสมกับกิจการวิสาหกิจชุมชนและสภาพท้องถิ่นหรือการให้ความรู้เกี่ยวกับขบวนการผลิตและการบริหารจัดการธุรกิจทุกด้านไม่ว่าการบริหารงานบุคคล การบัญชี การจัดหาทุน หรือการตลาด ทั้งนี้ เพื่อให้กิจการวิสาหกิจชุมชนในระดับปฐมภูมิจึงมีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ และวิสาหกิจชุมชนที่มีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้แล้วอย่างต่อเนื่องรวมถึงการให้ความรู้และการสนับสนุนในการประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชนในระดับที่สูงขึ้นตามความพร้อมและความต้องการของกิจการวิสาหกิจชุมชน เช่น การส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกิจการวิสาหกิจชุมชนและการออกแบบที่ทันสมัยตามความต้องการของตลาด การร่วมมือซึ่งกันและกัน หรือให้ความช่วยเหลือในการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีในด้านต่างๆ ทั้งในด้านคุณภาพการผลิต การจัดการและการตลาด เพื่อสร้างความพร้อมให้แก่กิจการวิสาหกิจชุมชนในระดับที่สูงยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 6 ด้าน มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน หน่วยงานภาครัฐควรมีการส่งเสริมในเรื่องของความสามารถในการบริหารธุรกิจของผู้นำวิสาหกิจชุมชน
2. ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางแผนการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ
3. ด้านการบริหารตลาด หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมด้านแหล่งจำหน่ายหรือตลาด และเครือข่ายด้านการตลาด (เครือข่ายด้านการตลาด หมายถึง เครือข่ายที่สามารถเชื่อมโยงหรือขยายตลาดได้ อาจเป็นเครือข่ายที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ)

4. ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ควรมีการประเมินสถานการณ์และสรุปผลการดำเนินงานในแต่ละเดือน เพื่อนำมาปรับปรุงการดำเนินงานในเดือนต่อไป

5. ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ควรมีการสร้างขวัญกำลังใจอย่างเหมาะสม ทัวถึงเป็นธรรม และสมาชิกมีความพึงพอใจ และมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

6. ด้านกระบวนการจัดการสินค้าหรือบริการ หน่วยงานภาครัฐควรมีการจัดพื้นที่สำหรับการจำหน่ายสินค้าทั้งในประเทศ และต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการวิจัยถึงแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกในพื้นที่อื่น เพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรม

2. ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านเตาไห ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทราบถึงรายละเอียดเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยต่างๆ อันจะมุ่งไปสู่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดในทางปฏิบัติ

3. ควรมีการศึกษาถึงการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา มุ่งเน้นในเรื่องการตลาด การส่งออกภายในและภายนอกประเทศ

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2549). *คู่มือการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2548*.

กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี กรมส่งเสริมการเกษตร.

กษมาพร พวงประยงค์. (2556). แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มการแปรรูปและผลิตภัณฑ์จังหวัด

สมุทรสงคราม. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 5(1), 108-120.

ชัตติยา ชติยวรา, สัจฉุเศรษฐ์ เรื่องเดชสุวรรณ และเอริชฎา มานพพงษ์. (2560). การพัฒนารูปแบบการส่งเสริม

การตลาดโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษา ผลิตภัณฑ์ตะเกียงน้ำมันแบบ

โบราณ ตำบลปงยางคก อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง. *วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต*,

5(2), 310-332.

ดลฤดี จันท์แก้ว และวิรินดา สุทธิพรหม. (2559). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้องค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านเกษตรกรรมเพื่อสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของ

ประเทศไทย. *วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต*, 4(2), 188-199.

ภัทรพรรณ ทำดี. (2559). ทางเลือกภายใต้ระบบพันธสัญญาของเกษตรกรผู้ปลูกพืชอินทรีย์ในจังหวัดนครปฐม.

วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต, 4(2), 171-187.

วิภาดา มุกดา. (2557). แนวทางการบริหารจัดการของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์จังหวัดตาก.

วารสารวิจัย มสค. สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 10(1), 187-205.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2549). *แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10: สังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุรเชษฐ เวชชพิทักษ์. (2553). *ไม่มีประเทศใดเข้มแข็งได้หากท้องถิ่นอ่อนแอ*. สืบค้น 9 พฤศจิกายน 2560, จาก <http://www.ceithai.com>
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2536). *พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับการพัฒนาชนบท ในภูมิภาคปัญหาการพัฒนาชนบท*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิภูมิปัญญาและมูลนิธิหมู่บ้าน.
- เอกวิทย์ ณ ถลาง. (2543). *พลวัตสังคม-วัฒนธรรม: ความอยู่รอดหรือหายนะ ในมองอนาคต: บทวิเคราะห์เพื่อปรับเปลี่ยนทิศทางการสังคมไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: มูลนิธิภูมิปัญญา.
- อุไรวรรณ ทองแกมแก้ว, พินิจ ดวงจินดา, สุธาสินี บุญญาพิทักษ์, สุนิสา คงประสิทธิ์, ธนภัทร เต็มรัตน์กุล, พัชลินิจ จินนุ่น, ชาลินี สะท้อนบัว, พรพันธุ์ เขมคุณาศัย และเบญจวรรณ บัวขวัญ. (2560). การประเมินแบบมีส่วนร่วมในระบบการบริหารจัดการกลุ่มวิจัย: กรณีศึกษาการปฏิบัติที่ดีของกลุ่มวิจัยสุขภาพชุมชนเพื่อพัฒนานักวิจัยรุ่นใหม่และสังคม. *วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต*, 5(3), 446-456.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). New York : Harper Collins Publishers. (pp. 202-204).
- Khamanarong, S. (2000, March). *The role of SMEs and development administration in Thailand*. paper presented at the 14th International Conference on The Role of SME's in the Process of Asian Development in Asia, Nagoya, Japan.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd ed.). New York : Harper and Row Publication.